

MỘT QUẢNG BÌNH TRONG CÁI NHÌN TỪ NHỮNG PHÁT HIỆN MỚI

NGUYỄN KHẮC THÁI - TẠ TRUNG NGHĨA

Trước đây, khi nói đến Quảng Bình, nhân dân trong cả nước và cộng đồng quốc tế có thể đã biết đến Quảng Bình là vùng đất có bề dày lịch sử lâu đời, mà dấu tích còn để lại trên nhiều di tích lịch sử - văn hóa phân bố trên khắp địa bàn dân cư trong tỉnh. Với vị trí là trung lộ của cả nước, Quảng Bình là cầu nối chuyển tải những giá trị tinh thần, truyền thống của nhiều thế hệ, là địa bàn thụ ứng và chuyển tiếp các giá trị văn hóa vật chất và tinh thần giữa hai miền Bắc Nam. Quảng Bình còn là mảnh đất chứng nhân của nhiều biến cố lịch sử đau thương và oanh liệt. Trong thời kỳ chiến tranh cách mạng, Quảng Bình là địa bàn xung yếu, có ý nghĩa chiến lược, được nhân dân trong nước và bạn bè quốc tế ngưỡng mộ và khâm phục ý chí kiên trung, tinh thần chiến đấu bất khuất, kiên cường và đức hy sinh cao cả trong điều kiện khốc liệt của cuộc chiến tranh giải phóng và chiến tranh giữ nước.

Đặc biệt, trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước vĩ đại của dân tộc, Quảng Bình trở thành tuyến lửa, là địa bàn hứng chịu sự đánh phá hủy diệt của đế quốc Mỹ, Nhưng nhân dân Quảng Bình vẫn anh dũng, kiên cường chiến đấu và sản xuất chi viện cho chiến trường miền Nam. Bằng chứng lịch sử còn để lại trên hàng loạt các di tích nổi tiếng trên tuyến đường mòn Hồ Chí Minh huyền thoại khởi đầu từ mảnh đất Quảng Bình và những di tích lịch sử này cũng đang là điểm đến rất hấp dẫn du khách.

Sau ngày đất nước bước vào thời kỳ hòa bình xây dựng, vùng đất Quảng Bình lại được phát hiện những giá trị mới, vượt ra khỏi tầm vóc quốc gia, vươn tới những giá trị toàn cầu, thu hút sự quan tâm của cộng đồng quốc tế, đó là những giá trị về địa chất, địa mạo đa dạng sinh học và vẻ đẹp hoang sơ, tráng lệ chứa đựng trong khu vực Vườn

quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng đã được UNESCO công nhận là Di sản Thiên nhiên thế giới. Chính điều này đã mang đến một hình ảnh mới cho Quảng Bình.

Từ đó, vùng đất Quảng Bình thu hút sự quan tâm của cộng đồng quốc tế và trở thành một điểm đến ấn tượng và hấp dẫn của các nhà đầu tư và du khách từ nhiều quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới.

Những giá trị mới được phát hiện ở Quảng Bình trong những năm gần đây đã góp phần làm phong phú thêm những giá trị tiềm năng của Quảng Bình, mở ra những hướng phát triển mới, góp phần thúc đẩy kinh tế - xã hội Quảng Bình phát triển cùng nhịp độ với các địa phương trong nước và hội nhập với khu vực.

Đặc biệt, từ khi Vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng được UNESCO công nhận là Di sản thiên nhiên thế giới thì những giá trị về địa chất, về đa dạng sinh học và giá trị thẩm mỹ của hệ thống hang động đã có sức lan tỏa toàn cầu.

Theo kết quả nghiên cứu đã được công bố trên các các diễn đàn khoa học và các hãng truyền thông lớn của Việt Nam cũng như thế giới thì vùng đất Quảng Bình là nơi hội tụ nhiều giá trị độc đáo có ý nghĩa toàn cầu, bao gồm:

Một là, đây là vùng đất còn lưu giữ những giá trị văn hóa tối cổ, ghi nhận những chặng đường phát triển của lịch sử loài người trong khu vực Đông Nam Á, với những nét văn hóa tộc người độc đáo, được bảo tồn trong các cộng đồng thuộc hai nhóm ngôn ngữ Việt - Mường và Môn - Kh'me đang được giới nghiên cứu trên thế giới hết sức quan tâm.

Hai là, cộng đồng dân cư nơi đây có truyền thống kiên cường trong lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước, lập nên những kỳ tích lẫy lừng

thế giới mà dấu tích còn để lại trên khắp địa bàn, nổi bật nhất là hệ thống các di tích trên tuyến đường Hồ Chí Minh huyền thoại đã trở thành một điểm đến hấp dẫn.

Ba là, do đặc thù về mặt địa lý, cả 3 khu vực sinh thái trên vùng đất Quảng Bình là vùng núi, vùng đồng bằng và vùng biển đều có tính đa dạng sinh học cao. Kết quả nghiên cứu đã công bố của các tổ chức Khoa học trong nước và các tổ chức quốc tế như IUCN, WWF, FFI... đã xếp các vùng sinh thái trên đất Quảng Bình vào nhóm có giá trị đa dạng sinh học cao nhất khu vực Đông Nam Á. Trong đó riêng Quảng Bình có các nhóm sinh vật đặc hữu hẹp, chỉ tồn tại trong vùng karst và các loài mới phát hiện lần đầu được lấy địa danh Quảng Bình để đặt tên khoa học, đã được cộng đồng quốc tế ghi nhận.

Thứ tư, trong tất cả các giá trị nổi bật, có tính toàn cầu trên đây thì nổi bật nhất, tập trung nhất, gây sự chú ý và tạo ra sức hút mạnh mẽ nhất đối với các tổ chức nghiên cứu khoa học và khách du lịch chính là hệ thống hang động trong khu vực karst Phong Nha - Kẻ Bàng.

Khu vực Phong Nha - Kẻ Bàng sở hữu trong lòng nó nhiều hệ thống hang động kỳ vĩ, vốn được người dân địa phương phát hiện từ nhiều thế kỷ trước và được nhiều sách sử ghi nhận từ rất lâu đời. Tuy nhiên, mãi đến những năm 30 của thế kỷ trước, với sự khảo sát sơ bộ và công bố của các nhà khoa học người Pháp trên các phương tiện truyền thông thì cộng đồng quốc tế mới bắt đầu quan tâm đến những giá trị toàn cầu của hệ thống hang động và nhiều mỹ danh như "đệ nhất kỳ quan", "Đông Dương đệ nhất động", "hoang mạc kỳ ảo"... đã được nhiều nhà thám hiểm dùng để tôn vinh hệ thống hang động nơi đây.

Đặc biệt, trong những thập kỷ gần đây, một số tổ chức khoa học và tổ chức thám hiểm hàng đầu thế giới, đặc biệt là Hội Địa lý hang động Hoàng gia Anh với sự cộng tác của các cơ quan khoa học Việt Nam và nhân dân địa phương đã có những chuyến thám sát công phu từ đó có những công bố phát hiện mới, gây chấn động trên hệ thống thông tin khoa học và thông tin đại chúng. Từ những phát hiện thường xuyên với rất nhiều giá trị mới, khu vực karst với diện tích trên 200.000ha được cộng đồng quốc tế vinh danh là "Vương quốc hang động thế giới" bởi đây là khu vực chứa đựng

nhiều giá trị hang động đặc biệt và ít có nơi nào trên thế giới sánh được. Có thể thấy điều đó từ sự so sánh các ưu thế sau đây:

Ưu thế thứ nhất là, trong khu vực Phong Nha - Kẻ Bàng chứa đựng trên 30 hang động lớn, trong đó nhiều hang động nổi tiếng được xếp vào loại hàng đầu thế giới về quy mô kỳ vĩ cũng như về độc đáo, lại tập trung trong vùng lõi Vườn quốc gia với mức độ dày đặc, rất thuận lợi cho việc nghiên cứu và tham quan chiêm ngưỡng thắng cảnh, trong đó có nhiều hang động đã được các nhà nghiên cứu hang động xếp vào loại hàng đầu thế giới như động Phong Nha, động Tiên Sơn, động Thiên Đường, động Sơn Đoòng...

Ưu thế thứ hai là, hầu hết các hang động nơi đây đều nằm trong vùng rừng nguyên sinh với vai trò như là tấm thảm tự nhiên che chở và nuôi dưỡng đảm bảo cho hệ thống hang động có điều kiện khí hậu và môi trường ổn định, không khí trong lành, mát mẻ, làm cho quần thể thạch nhũ trong hang động luôn luôn đảm bảo tươi mới, sáng sủa và sinh động, luôn luôn được bồi đắp và sinh sôi, thảm thực vật che phủ hang động cũng tạo ra môi trường phù hợp với sinh hoạt của con người trong quá trình nghiên cứu, tham quan hang động.

Ưu thế thứ ba là, hệ thống hang động ở đây gắn liền với hệ thống sông ngầm len lỏi trong địa hình karst tạo nên một hệ sinh thái đặc thù và độc đáo, chỉ có ở Phong Nha - Kẻ Bàng, đó là hệ sinh thái hang động. Trong hệ sinh thái này, một số loài sinh vật được bảo tồn trong điều kiện chia cắt, khép kín của địa hình karst, không có sự trao đổi ngoài khu vực nên không tạo ra biến đổi và hỗn chủng. Vì vậy, nhiều loài sinh vật ở đây được bảo tồn nguồn gen từ hàng triệu năm. Các sinh vật này vừa mới được phát hiện lần đầu tại Quảng Bình nên đã được lấy địa danh Quảng Bình để đặt tên khoa học cho các loài mới. Sự bảo tồn nguồn gen trong hệ sinh thái hang động là nguồn tư liệu vô cùng quý giá cho khoa học.

Ưu thế thứ tư là, khu vực karst Phong Nha - Kẻ Bàng được hình thành do quá trình vận động kiến tạo cách đây trên 350 triệu năm và quần thể hang động chính là sản phẩm của hiện tượng đứt gãy địa chất trong quá trình kiến tạo. Do vậy khu vực karst nói chung và hệ thống hang động nói riêng

(Xem tiếp trang 26)

MỘT QUẢNG BÌNH TRONG CÁI NHÌN...

(Tiếp theo trang 16)

chính là bức tranh phản ánh lịch sử hình thành vô trái đất, cái nôi nuôi dưỡng sự tồn tại và phát triển của loài người, cung cấp cho khoa học nguồn tư liệu vô cùng quý giá trong cuộc chiến sinh tồn và phát triển bền vững.

Ưu thế thứ năm là, do tồn tại trong phức hệ sinh thái rừng, nước ngầm và sinh thái hang động nên hầu hết các hang động ở Phong Nha - Kẻ Bàng đều có quần thể thạch nhũ sinh động với các khối nhũ đá, măng đá và hình thái kết cấu với rất nhiều hình thù kỳ ảo, tráng lệ, tạo ra môi trường hết sức lý tưởng cho người xem thỏa sức tưởng tượng như vừa thoát khỏi một thế giới thực để chìm ngập trong thế giới tưởng tượng, thỏa mãn nhu cầu thưởng thức của người xem trong hoạt động du lịch.

Với mỹ danh là “Vương quốc hang động thế giới”, nhân dân Quảng Bình rất phấn khởi trước sự quan tâm của nhân dân trong nước và cộng đồng quốc tế và rất vinh dự được đón các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan khoa học và hàng

triệu du khách đến với Quảng Bình để được chiêm ngưỡng vẻ đẹp nguyên sơ, tráng lệ và huyền ảo của hệ thống hang động trong vườn quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng - Di sản thiên nhiên thế giới.

Và, có thể nói sự hiện diện của đông đảo quý khách trong nước và quốc tế trong tuần văn hóa du lịch Quảng Bình được khai mạc chính tại động Thiên Đường, một hang động tráng lệ và tuyệt mỹ, được xếp vào loại bậc nhất thế giới, cùng với sự phối hợp của tổ chức du lịch động Phong Nha, Tiên Sơn và các tour du lịch hang động mới khai trương trong những ngày gần đây trên sông Chày, hang Tối... đã hợp thành một ngày hội thực sự hoành tráng và sinh động và coi đó là sự khởi đầu cho những hoạt động thường xuyên nhằm phát huy giá trị toàn cầu của hệ thống hang động trên nguyên tắc phát triển bền vững, góp phần quan trọng thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Quảng Bình.